

ΚΑΡΙΩΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ
ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

Μια φορά κι έναν καιρό είχα μια γιαγιά, που έλεγε τα καλύτερα παραμύθια του κόσμου...

Σε μια κρίσιμη καμπή της ιστορίας, παρατηρώντας τη σταδιακή εξαφάνιση του παραμυθιού και την καταστροφή που προκαλεί η τηλεόραση στον πολιτισμό μας, καταγράψαμε τα τελευταία σπαράγματα μιας άλλης εποχής. Επιβεβαιώσαμε ότι μέσα από την σπουδαία αυτή προφορική παράδοση αποτυπώνεται ο καημός, ο ξεριζωμός, η βιοπάλη, η φαντασία και οι επιθυμίες των ανθρώπων που γίνονται παραμύθι, η αγνότητα, η ειλικρίνεια. Κι ακόμη πόσο κατατρεγμένος και απομονωμένος αλλά ταυτόχρονα και πόσο ευλογημένος είναι αυτός ο τόπος.

Μια φορά κι έναν καιρό είχα μια γιαγιά, που έλεγε τα καλύτερα παραμύθια του κόσμου... αλλά έφυγε νωρίς...

Εύχομαι αυτή η παραμυθένια σοφία, η εμπειρία ζωής, που προσφέρει αυτό εδώ το βιβλίο να συνοδεύει πάντα με αγάπη, να καθοδηγεί, να υπενθυμίζει και να μας συνδέει με τις ρίζες μας, την ιστορία, τους προγόνους μας.

Μιχαήλ Δουκάκης

Πρόεδρος της Α.Μ.Κ.Ε. <<ΘΕΑΤΡΟ Η ΖΩΗ ΜΟΥ>>

ΚΑΡΙΩΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΚΑΡΙΩΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ:
ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ ΜΠΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο πλαίσιο του φεστιβάλ αφήγησης «Παραμύθια με δράκους που ζουν αιώνια» μάς ανατέθηκε από την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και τη μ.κ.ο. «Θέατρο η ζωή μου» να γυρίσουμε το όμορφο νησί της Ικαρίας και να καταγράψουμε παραμύθια από όσους ήταν πρόθυμοι να μας πούνε. Στο μικρό χρονικά περιθώριο που είχαμε για αυτή τη δουλειά, γνωρίσαμε ανθρώπους ανοιχτούς, φιλόξενους και ζεστούς, που μας χαρίσανε παραμύθια, νανουρίσματα, ιστορίες. Τους ευχαριστούμε όλους από την καρδιά μας.

Στο βιβλίο αυτό παρουσιάζουμε όσα περισσότερα από τα παραμύθια που καταγράψαμε ήταν εφικτό να απομαγνητοφωνηθούν. Οι τίτλοι των παραμυθιών είναι, στα περισσότερα παραμύθια δικοί μας.

Είναι πολύ δύσκολο να αποδοθεί σε χαρτί η ζωντανή γλώσσα του παραμυθιού. Η σχέση που δημιουργείται μεταξύ παραμυθά και ακροατή είναι ζωντανή και ανθρώπινη, και αυτό δεν είναι δυνατόν να μεταφερθεί

μέσα από το διάβασμα ενός βιβλίου. Γι' αυτό και σας προτείνουμε να διαβάζετε δυνατά τα παραμύθια, έτσι ώστε να τα ακούτε και να βρίσκετε τη μουσικότητα που έχουν.

Ταξιάρχης Μπεληγιάννης

ΣΤΗΝ ΙΚΑΡΙΑ

Στην Ικαρία γνωρίσαμε ανθρώπους ανοιχτούς και ζωντανούς. Ανθρώπους που θέλανε να μοιραστούν ιστορίες μαζί μας. Ιστορίες που στο νησί έχουν πολλές. Ιστορίες από ανθρώπους που είχαν εξοριστεί εκεί, ιστορίες από τον πόλεμο, ιστορίες από τον εμφύλιο, από τα χρόνια της φτώχειας. Ιστορίες που μας έδειξαν ότι πάνω από όλα για τους Ικαριώτες είναι ο άνθρωπος. Ακούσαμε να μας αφηγούνται πώς φιλοξενούσαν τους εξόριστους στα σπίτια τους. Όσοι είχαν σπίτια με δύο δωμάτια έβαζαν την οικογένεια στο ένα και στο άλλο όσους μπορούσαν να φιλοξενήσουν. Ακούσαμε ιστορίες για τους ανθρώπους που μοιράζονταν το φαί τους με την κοινότητα τα χρόνια του πολέμου. Ακούσαμε βιωματικές ιστορίες που φέρναν συγκίνηση και δάκρυα στα μάτια του αφηγητή. Ακούσαμε και παραμύθια. Όλα τα αφηγήματα, είτε βιωματικά είτε παραμύθια, μας μεταφέρθηκαν με έναν ιδιαίτερο αφηγηματικό τρόπο, γεμάτο συναίσθημα και

αλήθεια. Ακούσαμε ακόμα ιστορίες αιτιολογικές και για το γιατί ζουν τόσο πολύ οι άνθρωποι στο νησί. (Σύμφωνα με μια άποψη, επειδή το νησί ήταν απομακρυσμένο, τα παιδιά που γεννιόντουσαν αδύναμα δεν μπορούσαν να επιβιώσουν και έτσι επιβίωνανε μόνο τα δυνατά παιδιά. «Εμείς δεν χρειαζόμασταν Καιάδα όπως είχαν στη Σπάρτη, η απομόνωση έκανε από μόνη της αυτή τη δουλειά» και έτσι οι άνθρωποι σκληραγωγήθηκαν να αντέχουν περισσότερο και ζουν και πιο πολύ. Από την άλλη ακούσαμε και το «είστε αναίσθητοι, γι' αυτό ζητέ τόσο πολύ», που θέλει να δείξει τη χαλαρότητα που αντιμετωπίζουν τη ζωή γενικότερα οι Ικαριώτες.) Οι Ικαριώτες είναι άνθρωποι με φαντασία και αυτό φαίνεται και στις αφηγήσεις τους. Η κυρία Ιωάννα Πρωίου-Δημητριάδου από τις Ράχες μάς είπε για την αδερφή της και πώς τους ξεγελούσε όταν ήταν μικρά:

«Η αδελφή μου, για να μας βάλει να κοιμηθούμε, για να μη γυρίζουμε έξω το μεσημέρι, μας έλεγε (ήταν το δωμάτιο δίπλα και είχε ένα ταβάνι και ένα σαν πατάρι

ανοιχτό). Και μας έβαζε στο κρεβάτι και μας έλεγε:

–Από κει θα κατέβει μια κούκλα που τη λένε Πιπίνα και θα σας φέρει παιχνίδια, όσα θέλετε.

Κι εμείς περιμέναμε και γλαρώναμε.

»Άλλη φορά, πάλι, ήθελε να μας κόψει τα νύχια και δυσκολευόμασταν, παιδιά ήμασταν. Λοιπόν, μας λέει:

–Ελάτε να σας κόψω τα νύχια και θα τα φυτέψουμε και θα βγάλομε λεπτά.

Πάμε εμείς, μας τα κόβει. Τι έκανε εκείνη; (Περιμέναμε εμείς, πότε θα φυτρώσουν τα λεπτά; Πότε θα φυτρώσουν;)

–Ακόμα, λέει, περιμένετε.

Μια μέρα, λοιπόν, μας φωνάζει:

–Ελάτε, παιδιά, να δούμε τα λεφτάκια που θα φυτρώσουνε.

Πάμε λοιπόν κάτω από την αυλή, σκάβει εκείνη και βγαίνει μια δεκάρα, που ήτανε μπακιρένιες οι δεκάρες εκείνον τον καιρό.

Μόλις βλέπομε τα λεπτά εμείς, τρελαθήκαμε.

Τι να πάμε να πάρουμε; Εκείνο τον καιρό μπορούσαμε να πάρουμε ένα λουκούμι. Και μετά τρέχαμε να μας κόψει τα νυχάκια. Μας κοροΐδευε. Και τα έκοβε χωρίς κλάματα, να τα φυτεύει να βγάζει λεπτά. Τα παραμύθια μ' αυτόν τον τρόπο γινήκανε, για να

κοροϊδέψουν τα παιδάκια. Κάνανε πολλά οι άνθρωποι για να ησυχάζουν από τα μικρά».

Ο κύριος Κωνσταντίνος Κόχυλας μας είπε δύο κατάρες από αυτές που λέγαν στο νησί: «Να μπαίνουν οι ποντικοί στο σπίτι σου και να αναστενάσουν».

«Να μπαينوβγαίνουν όλο μεγάλα προσώπατα στο σπίτι σου. Γιατροί και παπάδες».

Έτσι διαπιστώνουμε ότι και φαντασία και χιούμορ διαθέτουν οι φυσικοί αφηγητές της Ικαρίας. Φαντασία ή αλήθεια ήτανε οι νεραίδες που τους κάνανε και «αραθυμούσανε»;

«Λέγανε ότι όσοι ήσανε γεννημένοι το Σάββατο, οι σαββατογεννημένοι, βλέπανε τις καλομοίρες. Τώρα έχουνε εξαφανιστεί, δεν υπάρχουν πια».

Τα λένε ωραία στην Ικαρία και τα αφηγήματα και τα τραγούδια τους. Για ό,τι μας πρόσφεραν τόσο απλόχερα τους ευχαριστούμε. Και τώρα ας περάσουμε στα παραμύθια!

Ταξιάρχης Μπεληγιάννης

**Αρχή των παραμυθιών,
καλησπέρα της αφεντιάς σας!
Και τώρα βούβες κι όλο αυτιά!**

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Η Χαλιμά κι ο δράκος

Ενας δράκος ζούσε μέσα σ' ένα πηγάδι. Κι αυτός ο δράκος ήθελε κάθε μέρα μια όμορφη κοπέλα να φάει. Κι ο βασιλιάς, τι να κάνει για να γλιτώσει αυτός; Έπαιρνε μια κοπέλα, που είχε πολλές τότε, και την έδινε και την έτρωγε ο δράκος. Κάθε μέρα, κάθε μέρα, όπου πια βρέθηκε μια κοπέλα και πάει στο βασιλιά. Λοιπόν ήτανε η ώρα να την πάρει να την πάει στο δράκο. Αυτή αρχίζει να του λέει παραμύθια, να του λέει ιστορίες, να του λέει πράγματα, να τον απασχολήσει και να ξεχάσει ότι έπρεπε να τη δώσει στο δράκο. Της Χαλιμάς τα παραμύθια, που λένε, που τον γελούσε με τα παραμύθια, πώς να περάσει η ώρα, να ξεχάσει και να μην τη δώσει στο δράκο.

*Ιωάννα Προΐου-Δημητριάδου,
Ράχες*

Υπάρχουν και καλοί άνθρωποι σ' όλο τον κόσμο, αλλά δεν φαίνονται από τους πολλούς κακούς.

Το Μισοκωλάκι

Ητανε μια φορά ένα αντρόγυνο που δεν είχανε παιδιά. Παρακαλούσανε να κάνουν παιδάκια, αλλά δεν μπορέσανε. Μια μέρα, εκεί που η γυναίκα καθάριζε φασόλια, έλεγε ο άντρας:
–Αχ και να 'ταν όλα αυτά παιδιά.
Ξαφνικά γινήκαν όλα τα φασολάκια παιδιά. Αλλά το ένα φασολάκι ήτανε χαλασμένο λίγο, το μισό, και το παιδάκι αυτό γεννήθηκε με μισό κωλάκι. Και το βγάλανε Μισοκωλάκι.

Μια μέρα η γυναίκα ζύμωνε για να φτιάξει ψωμί να φάει η οικογένεια. Εκεί που ζύμωνε, ζητούσαν τα παιδιά, ζύμη θέλω να φάω, ζύμη από εδώ, ζύμη από εκεί.

–Όχι, μη τη φάτε τη ζύμη.

Τίποτα τα παιδιά: Δώσε από δω, δώσε από κει, ήτανε και πολλά τα φασολάκια που γίναν παιδιά, φάγαν όλη τη ζύμη.

Έρχεται ο πατέρας, αυταρχικός:

–Βάλε να φάμε.

Του βάζει η γυναίκα φαγητό αλλά, ψωμί, λέει, δεν έχουμε.

–Γιατί;

–Γιατί τα παιδιά μου πήραν όλη τη ζύμη.

Θύμωσε ο πατέρας και λένε ότι τα παιδιά τα 'σφαξε όλα. (Τώρα στα παιδιά μας λέμε ότι

δεν τα 'σφαξε αλλά τα 'διώξε.) Το Μισοκωλάκι όμως ήταν πονηρό. Κρύφτηκε κάτω από το τραπέζι. Γλίτωσε. Και μετά το μετάνιωσε ο πατέρας, μετά από λίγο καιρό, γιατί ήθελε να στείλει ένα παιδί να του φέρει τσιγάρα.

–Α, βρε γυναίκα, λέει, δεν έχουμε τώρα ένα παιδί, ποιος θα πάει να μου φέρει τσιγάρα;

Αυτή ήταν όλη του η στεναχώρια. Το Μισοκωλάκι άκουσε κάτω από το τραπέζι.

–Εγώ, λέει, μπαμπά, θα πάω να σου φέρω.

–Και πώς γλίτωσες; λέει.

–Κρύφτηκα.

–Μπράβο, παιδάκι μου, που κρύφτηκες.

Πήγαινε φέρε μου τσιγάρα.

Μετά, για να του κάνει δώρο, του 'δωσε ένα πιδαύλι, ένα πνευστό. Του 'καμε ο πατέρας του δώρο το πιδαυλάκι και το πήρε το παιδάκι και πήγε και ανέβηκε σε μια αχλαδιά και έπαιζε. Μια κακιά γριά όμως που ήθελε να το φάει, πήγε κάτω από την αχλαδιά και του λέει:

–Ε, Μισοκωλάκι, ρίξε μου ένα απιδάκι (απίδια λέμε εμείς οι Ικαριώτες τα αχλάδια), να χαρείς το πιδαυλάκι.

Της ρίχνει ένα. Αυτή ψέμματα έκανε:

–Δε φέγγει να το βρω, κατέβα να μου το βρεις.

Για να το πιάσει το παιδάκι. Της ρίχνει δεύτερο. Το ίδιο πάλι.

–Ρίξε μου ένα απιδάκι, να χαρείς το πιδαυλάκι.

Πάλι δεν το 'πιασε. Την τρίτη φορά πια κατέβηκε το Μισοκωλάκι, για να το βρει. Και το πιάνει η γριά και το βάζει μες στο τσουβάλι. Το βάζει μέσα, το πάει στο σπίτι, να το μαγειρέψει με την κόρη της να το φάνε. Στο δρόμο που πήγαινε όμως της ήρθε να πάει να κατουρήσει και αφήνει το τσουβάλι και βρήκε την ευκαιρία το Μισοκωλάκι και βγήκε έξω και γεμίζει το τσουβάλι ξύλα και αγκύλες και πέτρες. Αυτή δεν το πήρε χαμπάρι, γυρίζει, παίρνει το τσουβάλι. Την κόβανε στην πλάτη οι αγκύλες, λέει:

–Αχ, Μισοκωλάκι, πάρ' το τσουτσουνάκι σου να μη με αγκυλώνει.

Φτάνει στο σπίτι η γριά, λέει:

–Κόρη μου, σου 'φερα τον καλύτερο μεζέ, θα φάμε σήμερα. Έπιασα ένα παιδάκι.

Ρίχνει κάτω το τσουβάλι και τι να δει, τα ξύλα. Και μετά πήγε να βρει πάλι το Μισοκωλάκι η γριούλα, από τα νεύρα της, να το φάει. Το Μισοκωλάκι όμως ανέβηκε πάνω σ' ένα ράφι και δεν μπορούσε να το κατεβάσει η γριά. Ρώτησε η γριά το Μισοκωλάκι:

–Πώς ανέβηκες;

–Έβαλα αυγά, το ένα πάνω στο άλλο.

Έβαλε η γριά αυγά το ένα πάνω στο άλλο,
σπούσαν, δεν μπορούσε να ανεβεί. Ρώτησε
ξανά:

–Μισοκωλάκι, πώς ανέβηκες;

–Έβαλα παγκέτες (παγκέτες λέμε εδώ τα
σκαμνιά).

Έβαλε η γριά παγκέτες, πάει να ανέβει, έπεσε
και έσπασε κι έτσι ξεκουραστήκαμε από την
κακιά γριά.

*Χρυσούλα, Πούλη
Μανδριά*

Η κουρούνα

Η κουρούνα είναι ένα πουλί που κατουράει μες στη φωλιά του. Και κάποιαν ώρα είπε σε άλλα πουλιά της γειτονιάς εκεί ότι:
–Θα φύγω. Θα σηκωθώ να φύγω.
Λέει, γιατί θα φύγεις;
Λέει, γιατί βρόμισεν η φωλιά μου.
Και της λένε τα άλλα πουλιά:
–Θα πάρεις και τον κώλο σου μαζί;
Λέει, θα τον πάρω.
–Ε, θα βρομίσει κι εκεί που θα πας.

Αυτό το λένε για τους ανθρώπους που είναι μοχθηροί, άχρηστοι.

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Διάολος και διαολάκι

Ο πατέρας ο διάολος καθότανε στο καφενείο με το παιδί του το διαολάκι. Απέναντι ήτανε η θάλασσα, το πέλαγος. Εκεί πνιγόντανε ένα καράβι. Και λέει το διαολάκι στον πατέρα διάολο:
–Πατέρα, ό,τι κακό γίνεται στον κόσμο μου τα φορτώνουν εμένα. Για κοίτα αυτό το καράβι που πνίγεται στο πέλαγος, είμαι εγώ εκεί;
Και λέει ο πατέρας ο διάολος:
–Δεν είσαι, παιδί μου, εκεί, αλλά είναι τα έργα σου εκειπέρα.
Κι αυτό είναι γι' αυτούς που δεν φαίνονται ότι κινούν τα νήματα.

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Το μάτι

Αυτό το μάτι που ματιάζει είναι διαολόμματο. Όταν, λέει, ο Σολομών έφτιαξε στα Ιεροσόλυμα το ναό του Σολομώντα (που είπε κι ο Ιουστινιανός «νενίκηκά σε, Σολομών» όταν έφτιαξε την Αγιά Σοφιά), ο Σολομών, καλά με τον Θεό τα 'χε, όταν έφτιαχνε την εκκλησιά ήτανε οι μαστόροι εκείνης της περιοχής και είχε και τους διαβόλους εργάτες. Που κάνανε λάσπη, που κουβαλούσαν τα υλικά, τις πέτρες. Καθίσανε, λέει, το μεσημέρι να κολατσίσουνε κατά τις δέκα-έντεκα, κι από την ώρα που εκάθονταν οι εργάτες για να πάρουν το κολατσιό τους, οι διαβόλοι εκάθονταν από την άλληνη άκρια και δεν κολατσίζανε αυτοί. Κάποιος λοιπόν από τους μαστόρους που χτίζαν έπιασε ένα λιοκούκουτσο και το πέταξε εις τον διάολον. Εθύμωσεν λοιπόν ο διάολος και του αντιπέταξε το κουκούτσιν μες στο μάτιν και του το 'βγαλε του μαστόρου το μάτι.

Επήγεν ο Σολομών (όπως είπαμε προηγουμένως, άγιος ήταν, καλά με τον Θεόν τά 'χε) και βγάλλει του διαόλου το μάτιν και το βάζει στον εργάτη.

Και οι απόγονοι αυτού του εργάτη που έχτιζε, που είχε το διαολόμματο, είναι που ματιάζουνε.

***Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες***

Γάλα ή μέρα

Ητανε ένας κωμικός στο παλάτι στην Ιταλία και διασκέδαζε τον βασιλιά, ο Μπερτόδουλος, και αυτός διαφώνησε με τον βασιλιά, τι είναι πιο άσπρο, η μέρα ή το γάλα; Ο βασιλιάς έλεγε το γάλα, ο Μπερτόδουλος έλεγε, η μέρα είναι πιο άσπρη. Και για να τον πείσει, όταν βράδιασε του 'βαλε πίσω από την πόρτα έναν κάδο με γάλα. Αλλά σκόνταψε ο βασιλιάς κι έπεσεν κάτω και του 'πε:
–Νά, το είδες πως είναι η μέρα πιο άσπρη;

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Με την όπισθεν

Ο Μπερτόδουλος δεν ήθελε ποτέ να σκύψει να τον προσκυνήσει, τον βασιλιά, αλλά έμπαινε έτσι, σαν που μπαίνεις στο σπίτι σου. Και για να τον κάμει να σκύψει εχαμήλωσε την πόρτα. Και τον κάλεσε να πάει να τον έβρει. Και πάει ο Μπερτόδουλος και βρίσκει την πόρτα χαμηλωμένη. Και γυρίζει με τον κόλο και μπαίνει μέσα. Για να μην μπει και τον προσκυνήσει.

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Η καλή γυναίκα

Ητανε δυο γειτόνοι κι έλεεν ο ένας ότι
εγώ, για να μου ακούει η γυναίκα
μου, έσκισα έναν γάτη όταν
παντρεύτηκα. Η άλλη γυναίκα ήταν μια
κατάκαλη γυναίκα και της λέει ο άντρας της:
–Είδες, ο γείτονας έσκισε το γάτη για να
κάμει καλά τη γυναίκα του, ενώ εσύ είσαι
κατάκαλη και δε χρειάζεται να σκίσω γάτη.
Και του λέει η γυναίκα του:
–Να μη σου λάχει.
–Τι πα να πει να μη μου λάχει;
Κάποιαν ώραν λοιπόν επήγαινε στα χωράφια
ο άντρας και όπως πήγαινε στο δρόμο, στο
βουνό, κάποιος που πέρναγε από κείνον το
δρόμο ηβάστα ψάρια και του πέσαν τα
ψάρια. Και τα παίρει αυτός και γυρίζει πίσω
στο σπίτι. Και λέει της γυναίκας του:
–Σού 'φερα ψάρια απ' το βουνό, ψήσε τα.
Τα ψήνει τα ψάρια, έρχεται από τα χωράφια
ο άντρας της και της λέει:
–Έψησες τα ψάρια;
Λέει, ποια ψάρια;
–Τα ψάρια, λέει, που σου 'φερα απ' το βουνό.
–Είσαι με τα καλά σου, από το βουνό ψάρια;
Και πιάνει αυτός το ξύλο. Αυτή έβαλε τις
φωνές και καταφτάνει η γειτονιά. Και λέει:

–Ελωλάθη ο άντρας μου, δέσετέ τον. Γιατί λέει ότι μού 'φερε ψάρια απ' το βουνό κι αρωτάει αν τα 'ψησα.

Πράγματι οι άνθρωποι πιστέψανε, σου λέει, από το βουνό πού να τα βρει τα ψάρια να τα φέρει. Και τον δένουν. Τον δένουν λοιπόν και λέει η γυναίκα:

–Δέσετέ τον στη σκάλα κι εγώ θα κάμω καλά. Αν χρειαστεί θα σας φωνάξω πάλι. Και τον δένουν εις την σκάλα και παίρνει αυτή τα ψάρια κι έτρωε. Και λέει:

–Να σου λάχει, άντρα μου, ή να μη σου λάχει;

Λέει: Να μη μου λάχει.

***Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες***

Από φυγόδικος, υπουργός

Ενας βασιλιάς στην Αίγυπτο επήρε
μαστόρους να του χτίσουν το
θησαυροφυλάκιο. Αλλά αυτός που το
'χτισε το θησαυροφυλάκιο, σε κάποιο σημείο
έβαλε έναν αγκωνάρι που μετακινείται.

Επήγαινε όταν χρειαζόταν λεφτά και
μετακίνα το αγκωνάρι κι έπαιρνε. Όταν
πέθανε, αρμήνεψε στα παιδιά του πού είναι
το αγκωνάρι. Και πηγαίνανε τα παιδιά του
και μπαίνανε.

Ο βασιλιάς αυτός, ο φαραώ, έβλεπε ότι
φεύγανε τα λεφτά, ότι κάποιοι τα κλέβανε,
αλλά δεν έβρισκε πώς τα κλέβουνε τα λεφτά.

Και βάλλει παγίδα μέσα και πιάνει τον ένα
από τ' αδέρφια η παγίδα. Όταν είδε πως θα
τον σκότωνε, λέει στον αδερφό του:

–Κόψε μου το κεφάλι και πάρ' το και φύγε
για να μη μας γνωρίσει.

Και κόβει το κεφάλι. Και το ακέφαλο σώμα
το κρέμασε στην πλατεία. Η μάνα αυτώνών
των παιδιών εγύρευε τον γιον της για να τον
θάψει. Και όταν τον παραστεναχωρούσε
αυτόν που γλίτωσε (αυτός ο βασιλιάς έβαλε
σκοπό να φυλάει το πτώμα) και πιάνει ο

αδερφός αυτός και φορτώνει ένα μουλάρι με τουλούμια κρασί. Παλιά βάζαν το κρασί στα τουλούμια. Και τις πίτες με το μέλι τις βάζαν στα τουλούμια. Τώρα βάζουν μόνο το τυρί. Αυτός εφόρτωσε τουλούμια σ' ένα μουλάρι με κρασί και όταν επέρασε απόξω από τον σκοπό, τρύπησε τα τουλούμια κι έτρεχεν το κρασί και πήγε αυτός κοντά και είπε:

–Αυτό θα το χάσω, το κρασί, μόν' πίνε.

Κι έπινεν ο σκοπός κρασί και μέθυσε. Και πάει αυτός μετά που τον ήβρε κοιμισμένον τον σκοπό και τον ξυρίζει από τη μια μεριά τα γένηια και από την άλλη το κεφάλι και παίρει το πτώμα το κρεμασμένο και φεύγει. Και βγάλλει μια ανακοίνωση ο βασιλιάς και λέει:

–Όποιος βρεθεί πως έκαμε αυτή τη δουλειά εγώ θα του χαρίσω τη ζωή και θα τον κάνω και σύμβουλό μου.

Και τότες επαρουσιάσθην αυτός και τον έκανε γαμπρό ο βασιλιάς και του 'δωκε και την κόρη του.

***Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες***

Ο άντρας και το παιχνίδι του

Ηθελε κάποια να παντρευτεί έναν άντρα που να μην έχει... Να μην έχει. Και τ' άκουσε κάποιος και φορτώνει το γάδαρο κι ο γάδαρος δεν περπατούσε και πέρασε απόξω από το σπίτι της και φώναζε αυτός:

–Αν είχα ψωλή θα σε γαμούσα, φώναζε του γαδάρου και ακούει η κοπέλα και λέει:

–Εσύ είσαι καλός.

Και του φωνάζει και πα απάνω.

–Εσύ 'σαι, λέει, καλός, εσένα θα παντρευτώ. Τον παντρεύτηκε. Το πρώτον βράδι έκαμε υπομονήν αυτός και το δεύτερον βράδι τής λέει:

–Ξέρεις, γυναίκα, τι α κάμω; Θα πάω από την γειτονιά να πάρω ένα παιχνίδι να παίξομε.

Και νά σου κι η μια και νά σου κι η άλλη.

–Μωρέ, λέει, αυτό το παιχνίδι είναι καλόν, να το συνεχίσομε.

Φεύγει μιαν ημέραν αυτός, ήταν να περάσει έναν ποταμόν και πήαινε με τη γυναίκαν μαζίν αυτός. Αλλά εν ημπορούσε και βρήκεν δυο χαμάληδες και τους σηκώσαν και περάσανε. Περάσαν πρώτα τη γυναίκαν από

την πέρα πάντα και μετά να περάσουν κι
αυτόν. Και φώναζε η γυναίκα:

–Το νου σας, το παιχνίδι να μην πέσει στον
ποταμόν.

Κι εκεί που πήγαινε λέει αυτός:

–Αχ, το παιχνίδι μου 'πεσεν στον ποταμόν.

Και λέει, άμε στον διάολον κι εσύ.

Κι αρχινά αυτή κι έτρεχεν στον ποταμόν. Και
βρίσκει έναν καλύτερον, λέει, κι έκανε μπάνιο
γυμνός. Και κρεμιέται στα καλαμπαλίκια του
και λέει:

–Αυτό εν το παιχνίδι του άντρα μου, που το
'χασε και το βρήκες.

Και να της φωνάζει ο άντρας της, μωρέ
γυναίκα, εν είναι δικό μας αυτό το παιχνίδι,
εγώ το 'βρα αυτό που μας έπεσεν μέσα στο
νερό.

Και γυρίζουν στο σπίτι και ζήσανε αυτοί
καλά κι εμείς καλύτερα.

Κωνσταντίνος Κόχυλας,

Ράχες

Τρίχες

Επέρασε κάποιος από ένα κουρείο στην πόλη και είδε τον κουρέα που κούρευε. Και τον ρωτάει:

–Τι τις κάνεις τις τρίχες που κουρεύεις τους ανθρώπους;

Λέει, τις πετάω. Λέει, να μην τις πετάς, να τις μαζεύεις που θα περάσω να τις πάρω, να τις αγοράσω.

Και περνάει από κάμποσα χρόνια και του λέει:

–Εμάζεψες τις τρίχες;

Λέει: Εμάζεψα, νά, αυτά τα σακκιά γεμάτα τρίχες είναι.

Τα βλέπει καλά καλά και του λέει:

–Ναι, αλλά ξέρεις; Θέλω να μου ξεχωρίσεις τις ξανθές από τις μελαχρινές.

Κωνσταντίνος Κόχυλας,

Ράχες

Τραγί και κλέφτης

Κάποιος κλέφτης πήγεν και έκλεψεν
ένα τραϊ. Και απάντησε κάποιον και
για να τον τρομάξει να φύγει,
γύρισε με τον πισινό, κατέβασε το παντελόνι
του και έβαλε του τράγου το κεφάλι στα
σκέλια του κι αυτός που κατέβαιναν
ετρόμαξε. Νόμιζε ότι ήταν ο διάολος και το
'βαλεν στα πόδια. Και πήρεν κι αυτός το τραϊ
κι έφυγεν.

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Το ριφάκι

Ενας εδώ επήρε μια νέα. Η διαφορά της ηλικίας ήταν εικοσιπέντε χρόνια. Και του λέανε αυτού, άμα μεγαλώσεις αυτή θα ξενοβλέπει. Κι έλεε αυτός:
–Τι είναι καλύτερα, να τρως μίαν παλιοκατσικά μόνος σου ή ένα ριφάκι με την παρέα σου;

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Το μνημόσυνο

Τότες, επειδή οι άνθρωποι οι μισοί δεν είχανε να φάνε κρέας το Πάσχα, βάλλανε εκείνοι που είχανε και μαγειρεύανε και καθόντουσαν και γίνετο συνεστίαση. Και τρώαν και γλεντούσαν όλοι μαζί. Και στην κατοχή που ήταν οι Γερμανοί δεν κάνανε μνημόσυνο γιατί δεν είχε κανείς να κάνει. Ένας πάππος μου, του πατέρα μου ο πατέρας, αυτός είχε κατσίκια, κι έσφαζε πέντ' έξι κατσίκια και τα μαγείρευε και, όταν βγαίναν από την εκκλησία, την άλλη μέρα που λέει η δεύτερη ανάσταση, καθόνταν εις την αυλή, εις την πόρταν της εξώθυρας της εκκλησίας και ένας ένας που πέρνα τού 'δινε ένα κομμάτιν κρέας και το 'παιρε κι έφευγε. Αυτό κανά δυο χρονιές, θυμάμαι που ο παππούς μου μαγείρευε και μοίρασεν το κρέας, όποιος επερνούσε απ' την πόρτα. Μετά από την κατοχή, στην απελευθέρωση, άρχισεν πάλι το μνημόσυνο. Αλλά τώρα πολύ λίγοι έχουν την ανάγκη αυτή, να μην έχουν να περάσουν, αλλά γίνεται μια συνεστίαση, παρέα, γλεντάνε

**Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες**

ΧΟΤΖΑΣ

Τα σαλβάρια

Ο Χότζας λέει στη γυναίκα του:
Σήμερα, γυναίκα, θα πάω σε τραπέζι.
Και πήγε και ήταν όλα τα καλά πάνω
στο τραπέζι και του Χότζα δεν του πήγανε
τίποτα. Φέρανε στους άλλους όλους φαγητά
από ό,τι ήτανε εκεί και του Χότζα δεν του
πήγανε γιατί δεν φορούσε τα καλά του.
Σηκώνεται και φεύγει και πάει στη γυναίκα
του.

–Γυναίκα, λέει, φέρε τα σαλβάρια.

Τον ντύνει λοιπόν η γυναίκα του, μπαίνει στο
γάμο, μόλις τον βλέπουνε:

–Ω, καλώς τον Χότζα, καλώς τον Χότζα,
όλοι πια είδαν το Χότζα με τα στολίδια του.
Οι άλλοι ήταν στολισμένοι, αλλά όταν πήγε
δεν γύρισε κανείς να τον δει. Του βάζουν απ'
όλα τα καλά να φάει. Ατζέμ πιλάφια... Τι
έκανε αυτός; Έπιανε με τα χέρια του και τα
έβαζε στα ρούχα του, στα μαλλιά του. Λέει,
τι είναι αυτό;

–Γι' αυτά, λέει, δεν είναι το φαγητό;

*Ιωάννα Προΐου-Δημητριάδου,
Ράχες*

Νέφτης

Ο Στρατηχότζας είχε το γάδαρο φορτωμένο ξύλα και πήγαινε για το σπίτι. Αλλά ο γάιδαρος δεν περπατούσε. Και του είπεν κάποιος ότι βάλε νέφτι –το νέφτι είναι το κατάλοιπο που μένει από το ρετσίνι–, βάλε στον κώλο του γαϊδάρου νέφτι. Κι αρχινάει ο γάδαρος κι έτρεχε και δεν τον προλάβαινε. Και του λέει κάποιος, βάλε και στο δικό σου. Έβαλε, λέει, ο Χότζας και στο δικό του. Άμαν πέρασε απ' το σπίτι, έβαλε τις φωνές και της λέει της γυναίκας:
–Γυναίκα, ξεφόρτωσε το γάδαρο γιατί εγώ έχω στρατιά και ε θα σταματήσω.

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Πότε θα πεθάνω;

Αρωτάει κάποιον, πότε θα πεθάνω, ο Χότζας. Και του λέει:
—Θα φορτώσεις έναν γάδαρο. Θα τον φορτώσεις κι ανεβαίνεις μιαν ανηφοριά, κι όταν ο γάδαρος αμολάρει σαράντα πόρδους, τότε θα πεθάνεις.

Φορτώνει το γάδαρο, ο γάδαρος ημόλαρε τους σαράντα πόρδους και πάει στο σπίτι και πέφτει πια να πεθάνει, που ήταν η ώρα του. Παν οι νεκροθάφτες και τον παίρνουνε και περνούσαν από ένα ποτάμι, για να τον πάνε στο νεκροταφείο. Αλλά άμα περνούσαν απ' το ποτάμι, λέει, προσέχετε να μη με ρίξετε στο ποτάμι. Τον πάνε στο νεκροταφείο και λέει:

—Αφήστε μου κι ένα παραθυράκι να μπορώ να παίρνω αέρα.

Του αφήνουνε κι ένα παραθυράκι και περνούσαν ο βασιλιάς και στρατός με τα άλογα. Και πρόβαλε απ' το παραθυράκι να δει τι ακριβώς συνέβαινε απέξω. Και τα άλογα τρομάξανε και αφηνιάσανε κι έριξαν κάτω τους αναβάτες. Φεύγουν να παν να δουν τι συμβαίνει και βλέπουν το Χότζα που

στέκετο εις το παράθυρο και τον ρημάζουνε
εις το ξύλο. Και πάει σπίτι και χτυπά της
γυναίκας του ν' ανοίξει και λέει αυτή, βρε
εκείνος επέθανε. Και λέει:
—Ο διάολος να τον πάρει, που θα
ξαναπεθάνει, άνοιξέ μου!

***Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες***

Τα ψάρια

Αλλη μια φορά επήρεν ψάρια,
ηγόρασεν να τα πάει στο σπίτι. Και
στον δρόμο τον απαντάει μια
γυναίκα. Και του λέει η γυναίκα: Βάζουμε
ένα στοίχημα; Λέει, βάζουμε.
–Άμα δε βρεις πού τό 'χουν οι γυναίκες θα
μου δώκεις τα ψάρια.
–Έλα, μωρέ, που δεν ξέρω πού τό 'χετε.
Μπροστά τό 'χετε.
Τουρλώνει αυτή τον πισινό της, λέει, νά το,
από πίσω. Και χάνει τα ψάρια ο Χότζας.
Ξαναπαίρει ψάρια και βρίσκει τη γυναίκα.
–Ε, τώρα ξέρω. Τό 'χετε πίσω.
Και κάνει αυτή μπροστά, νά το. Και πάει στο
σπίτι και του λέει η γυναίκα:
–Πού 'ν τα ψάρια;
Λέει, αν δε σταθεροποιήσετε το πράμα σας,
ψάρια εν έχει.

*Κωνσταντίνος Κόχυλας,
Ράχες*

Το τραπέζι

Τον καλέσανε πάλι το Χότζα σε τραπέζι. Και πηγαίνει αλλά δεν είχανε τίποτα πάνω στο τραπέζι. Σκέτο το τραπέζι. Περνάει η ώρα, περιμένει αυτός να βάλουνε φαγητά, τίποτα. Λέει:

–Παιδιά, σας προσκαλώ στο δικό μου το σπίτι. Θα σας ψήσω ένα αρνί.

Τους ετοιμάζει τραπεζαρίες, πράματα, πάνε, το τραπέζι άδειο. Περιμένουνε, μη βιάζεστε, λέει, θα ψηθεί το αρνί.

–Και πού είναι το αρνί;

–Ελάτε να δοκιμάσουμε, να δούμε αν ψηθήκε.

Είχε σφάζει ένα αρνί αυτός και το είχε κρεμάσει σε ένα δέντρο εκεί, και είχε βάλει από κάτω ένα κεράκι. Και πάνε λοιπόν αυτοί και βλέπουν το αρνί. Τους την έσκασε αυτός. Λέει, αφού κι εμένα με κοροϊδέσατε, κι εγώ να σας κάνω αυτό.

Κι έτσι τούς πλήρωσε αυτό που κάνανε.

*Ιωάννα Προίου-Δημητριάδου,
Ράχες*

NANOΥΡΙΣΜΑΤΑ

Υπνε, που παίρνεις τα παιδιά,
πάρε και το δικό μου.
Μικρό μικρό σου τό 'δωσα
μεγάλο φέρε τό μου.
Μεγάλο σαν ψηλό δεντρί
ψηλό σαν κυπαρίσσι
ν' απλώνει τα κλωνάρια του
σ' ανατολή και δύση.

Πάρε το, ύπνε, πάρε το
πάρε το αγκάλιασε το
άμε το δω άμε τι κει
άμε το στους μπαξέδες.
Να κόψει τριαντάφυλλα
να δώσει του μπαμπά του.
Να κόψει και γαρίφαλα
να δώσει της μαμάς του.
Να κόψει μενεξέδες
να βάλει στην ποδιά του.

Κοιμήσου και παρήγγειλα
στην Πόλη τα προικιά σου
στη Βενετιά τα ρούχα σου
και τα χρυσαφικά σου.

Χρυσούλα, Πούλη

Μανδριά

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	5
ΣΤΗΝ ΙΚΑΡΙΑ	7
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ	12
Η Χαλιμά κι ο δράκος	13
Το Μισοκωλάκι.....	14
Η κουρούνα	18
Διάολος και διαολάκι.....	19
Το μάτι.....	20
Γάλα ή μέρα.....	22
Με την όπισθεν	23
Η καλή γυναίκα	24
Από φυγόδικος, υπουργός	26
Ο άντρας και το παιχνίδι του	28
Τρίχες.....	30
Τραγί και κλέφτης	31

Το ριφάκι	32
Το μνημόσυνο	33
ΧΟΤΖΑΣ	34
Τα σαλβάρια.....	35
Νέφτης.....	36
Πότε θα πεθάνω;.....	37
Τα ψάρια	39
Το τραπέζι.....	40
ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ	41

